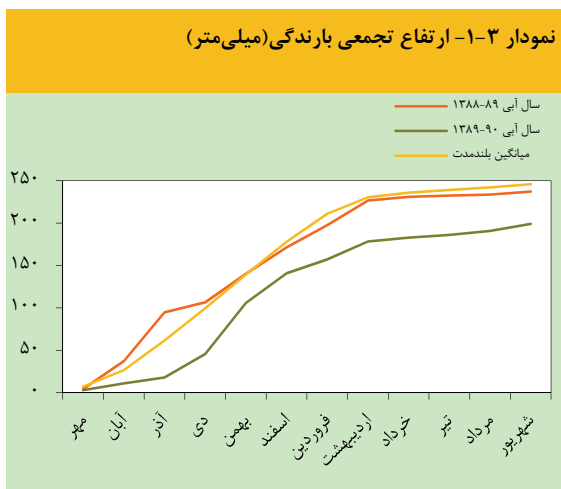

میانگین ارتفاع ۱۹۹/۱ میلی‌متر در واحد سطح) بود که نسبت به سال آبی گذشته و در مقایسه با میانگین بلندمدت (۴۲ ساله) به ترتیب ۱۶/۰ و ۱۹/۰ درصد کاهش یافت. در این سال حجم جریان‌های سطحی آب نیز ۴۴/۲ میلیارد متر مکعب برآورد گردید که نسبت به سال آبی گذشته ۱۵/۰ درصد و نسبت به متوسط بلندمدت ۵۱ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال مورد بررسی، تعداد سدهای مخزنی کشور که دارای آمار روزانه بهره‌برداری می‌باشند ۱۳۳ سد با حجم کل ۴۹/۱ میلیارد متر مکعب بود. موجودی آب این سدها در پایان سال آبی مورد بررسی حدود ۳۸/۷ درصد از کل حجم مخازن این سدها بود که نسبت به پایان سال آبی قبل ۲/۳ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۰ مجموع تولید محصولات عمده کشاورزی شامل محصولات زراعی، باغی، دامی و شیلات حدود ۹۱/۶ میلیون تن برآورد شد که نسبت به سال قبل ۳/۰ درصد کاهش داشت.

بر این اساس و طبق برآوردهای مقدماتی، ارزش افزوده گروه کشاورزی به قیمت‌های ثابت (۱۳۸۳=۱۰۰) در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال قبل ۰/۱ درصد کاهش یافت. ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال قبل از آن ۴/۹ درصد افزایش داشت. کاهش میزان بارندگی از دلایل اصلی کاهش ارزش افزوده گروه کشاورزی در سال مورد بررسی بود.

جدول ۳-۱- عملکرد تولید محصولات کشاورزی (هزار تن)

	سال		نرخ رشد (درصد)	سهم از کل (درصد)	
	۱۳۹۰	▲ ۱۳۸۹		۱۳۹۰	۱۳۸۹
زراعی	۶۹۴۴۹	۶۵۴۳۷	-۵/۸	۷۳/۶	۷۱/۴
باغی	۱۳۶۳۳	۱۴۴۵۶	۶/۰	۱۴/۴	۱۵/۸
دامی	۱۰۶۵۴	۱۰۹۶۱	۲/۹	۱۱/۳	۱۲/۰
شیلات	۶۶۴	۷۳۵	۱۰/۸	۰/۷	۰/۸
جمع کل	۹۴۳۹۹	۹۱۵۸۹	-۳/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱-۳- منابع آب

بنا بر گزارش وزارت نیرو، در سال آبی ۹۰-۱۳۸۹^(۱)،

حجم بارندگی در کشور ۳۲۸/۲ میلیارد متر مکعب (با

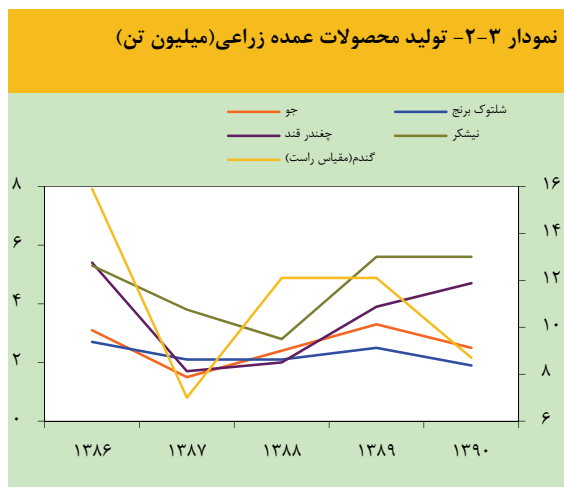
۱- سال آبی ۹۰-۱۳۸۹، نیمه دوم سال ۱۳۸۹ و نیمه اول سال ۱۳۹۰ را شامل می‌شود.

۲-۳- تولیدات زراعی^(۱) و باغی

قابل ملاحظه ۲۸/۵ درصدی نسبت به سال قبل به ۸/۷ میلیون تن رسید. در این سال تولید برنج و جو به ترتیب با کاهش ۲۴/۰ و ۲۳/۱ درصدی نسبت به سال قبل مواجه بود.

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۰ حدود ۷۹/۹ میلیون تن انواع محصولات زراعی و باغی از اراضی و باغات کشور برداشت شد که نسبت به سال قبل ۳/۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این میزان تولید، ۶۵/۴ میلیون تن زراعی (۸۱/۹ درصد) شامل محصولات زراعی بود که در مقایسه با سال زراعی قبل ۵/۸ درصد کاهش داشت. همچنین، تولید محصولات باغی به میزان ۱۴/۵ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل ۶/۰ درصد افزایش یافت.

در سال زراعی مورد بررسی، مجموع تولید گروه غلات (گندم، جو، شلتوک برنج و ذرت دانه‌ای) با ۲۳/۳ درصد کاهش نسبت به سال گذشته به ۱۵/۰ میلیون تن رسید. در میان غلات، تولید گندم با بیشترین سهم تولیدی (۵۷/۸ درصد) با کاهش

جدول ۲-۳- برآورد تولید و سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی و باغی

(هزار هکتار - هزار تن)

درصد تغییر		۱۳۹۰		▲۱۳۸۹		
تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	
تولیدات زراعی						
-۲۸/۵	-۲/۸	۸۶۷۸	۶۳۱۰	۱۲۱۴۳	۶۴۹۰	گندم
-۲۳/۱	۰/۲	۲۵۳۴	۱۵۸۸	۳۲۹۴	۱۵۸۵	جو
-۲۴/۰	-۵/۹	۱۸۹۳	۵۳۰	۲۴۹۰	۵۶۴	شلتوک برنج
۱۵/۱	۱۰/۳	۱۹۰۷	۲۶۵	۱۶۵۷	۲۴۰	ذرت دانه‌ای
۶۱/۷	۲۸/۷	۲۷۱	۱۱۷	۱۶۷	۹۱	پنبه
-۰/۱	*	۵۶۴۳	۶۶	۵۶۴۸	۶۶	نیشکر
۲۱/۶	۹/۹	۴۷۰۳	۱۰۹	۳۸۶۶	۱۰۰	چغندر قند
-۲/۲	۱۹/۵	۴۲۵	۳۰۷	۴۳۴	۲۵۷	دانه‌های روغنی
۳۶/۰	۲۷/۶	۱۹	۱۲	۱۴	۱۰	توتون و تنباکو
۰/۵	*	۴۲۱	۶۳۲	۴۱۹	۶۳۲	حبوبات
۱۰/۱	۱۶/۴	۴۷۰۸	۱۷۰	۴۲۷۵	۱۴۶	سیب‌زمینی
۱۲/۶	۱۰/۸	۲۱۷۳	۶۲	۱۹۲۹	۵۶	پیاز
تولیدات باغی						
۵/۱	θ	۳۸۶۴	∞	۳۶۷۵	∞	مرکبات
۱۴/۴	θ	۲۴۰۰	∞	۲۰۹۸	∞	انگور
۵/۶	θ	۳۴۶۶	∞	۳۲۸۱	∞	سیب
-۲۷/۳	θ	۱۵۷	∞	۲۱۶	∞	پسته
-۷/۴	θ	۱۱۲	∞	۱۲۱	∞	برگ سبز جای

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

درصد به ۱۱/۱ میلیون تن رسید. در این سال تولید نیشکر و چغندر قند به ترتیب با ۵۱/۰ و ۴۲/۵ درصد از بیشترین سهم در بین محصولات زراعی صنعتی برخوردار بود و به ترتیب به ۵/۶ و ۴/۷ میلیون تن رسید. در این سال در میان محصولات زراعی صنعتی، تولید پنبه به عنوان نهاده

در سال ۱۳۹۰، مجموع تولید محصولات زراعی صنعتی^(۲) نسبت به سال زراعی قبل با افزایشی به میزان ۹/۲

۱- سال زراعی ۹۰-۱۳۸۹ از مهر ماه سال ۱۳۸۹ لغایت شهریور ماه سال ۱۳۹۰ را شامل می‌گردد و به جهت اختصار، در جداول و نمودارهای مربوطه به جای عبارت «سال زراعی ۹۰-۱۳۸۹»، عبارت «سال ۱۳۹۰» بیان می‌گردد.
۲- شامل پنبه، نیشکر، چغندر قند، دانه‌های روغنی و «توتون و تنباکو» می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترانامه سال ۱۳۹۰

از محل آبی‌پروری و بقیه از آب‌های شمال صید شد. در این سال مقدار و ارزش صادرات محصولات مختلف شیلات به ترتیب ۵۷ هزار تن و ۲۱۲ میلیون دلار بود که نسبت به سال قبل به ترتیب ۲۷/۶ و ۳۲/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۳-۵- وضعیت تولید و صادرات شیلات

(ارزش: میلیون دلار) (وزن: هزار تن)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
تولید	۷۳۵	۶۶۴	
			آب‌های جنوب
	۴۱۲	۳۶۹	
			آب‌های شمال
	۳۸	۴۴	
			آبی‌پروری
	۲۸۵	۲۵۱	
صادرات			
			ارزش
	۲۱۲	۱۶۰	
			مقدار
	۵۷	۴۵	

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی، سازمان شیلات ایران

۴-۳- خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی

به منظور تشویق کشاورزان به تولید محصولات اساسی کشاورزی، ایجاد تعادل در نظام تولید و حفظ سطح درآمد کشاورزان، دولت همواره طی سال‌های اخیر اقدام به تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی و خرید این محصولات کرده است. در سال زراعی ۹۰-۱۳۸۹، از میان ۲۰ قلم محصولات زراعی عمده مشمول خرید تضمینی، قیمت ۲ محصول در مقایسه با سال زراعی قبل کاهش یافت و قیمت سایر محصولات (به‌استثنای قیمت پیاز پاییزه که تغییری نداشت) با افزایش مواجه شد. بیشترین میزان افزایش قیمت خرید تضمینی مربوط به «پنبه وش» و «چغندر قند» بود که با ۲۰/۰ درصد رشد نسبت به سال قبل به ترتیب به ۹۰۰ و ۹۰۰ ریال به ازای هر کیلوگرم رسید.

جدول ۳-۶- قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی عمده

(کیلوگرم/ریال)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
			گندم
	۳۶۰۰	۳۳۰۰	
			جو
	۲۹۰۰	۲۶۰۰	
			برنج خزر
	۱۴۸۰۰	۱۳۵۰۰	
			چغندر قند
	۹۰۰	۷۵۰	

ماخذ: مصوبات هیات وزیران

مهم صنایع نساجی با ۶۱/۷ درصد رشد، از بیشترین میزان افزایش برخوردار بود.

جدول ۳-۳- عملکرد محصولات عمده زراعی و باغی در واحد سطح

(کیلوگرم/هکتار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	▲ ۱۳۸۹	
			تولیدات زراعی
			گندم
-۲۶/۵	۱۳۷۵	۱۸۷۱	
			جو
-۲۳/۲	۱۵۹۶	۲۰۷۸	
			شلتوک برنج
-۱۹/۲	۳۵۷۲	۴۴۱۹	
			ذرت دانه‌ای
۴/۳	۷۱۹۶	۶۸۹۸	
			پنبه
۲۵/۷	۲۳۱۲	۱۸۳۹	
			نیشکر
-۰/۱	۸۵۵۶۶	۸۵۶۵۰	
			چغندر قند
۱۰/۶	۴۲۹۵۰	۳۸۸۱۸	
			دانه‌های روغنی
-۱۸/۱	۱۳۸۲	۱۶۸۸	
			توتون و تنباکو
۶/۶	۱۵۷۳	۱۴۷۶	
			حیوانات
۰/۴	۶۶۶	۶۶۳	
			سیب‌زمینی
-۵/۴	۲۷۶۴۷	۲۹۲۲۰	
			پیاز
۱/۷	۳۵۱۲۴	۳۴۵۳۳	
			تولیدات باغی
	۰۰	۰۰	مرکبات
θ	۰۰	۰۰	انگور
θ	۰۰	۰۰	سیب
θ	۰۰	۰۰	پسته
θ	۰۰	۰۰	برگ سبز چای

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۳-۳- تولیدات دامی و شیلات

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، مجموع تولید محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر خام، تخم‌مرغ و عسل) در سال ۱۳۹۰ بالغ بر ۱۱/۰ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل ۲/۹ درصد افزایش یافت.

جدول ۳-۴- تولید محصولات دامی

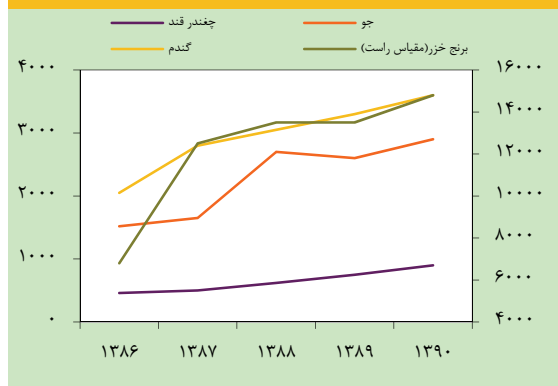
(هزار تن)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	▲ ۱۳۸۹	
			گوشت قرمز
۰/۴	۷۴۱	۷۳۸	
			شیر خام
۳/۳	۷۶۸۶	۷۴۳۸	
			گوشت مرغ
۷/۰	۱۷۸۳	۱۶۶۶	
			تخم‌مرغ
-۸/۷	۷۰۰	۷۶۷	
			عسل
۱۲/۷	۵۱	۴۵	
جمع کل	۱۰۹۶۱	۱۰۶۵۴	

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

در سال ۱۳۹۰، تولید محصولات شیلات حدود ۷۳۵ هزار تن بود که نسبت به سال قبل ۱۰/۸ درصد افزایش یافت. ۵۶/۰ درصد از محصولات مذکور از آب‌های جنوب، ۳۸/۸ درصد

نمودار ۳-۳- قیمت خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی (کیلوگرم-ریال)

۳-۵- یارانه پرداختی

با اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها از پایان آذر ماه ۱۳۸۹ مقرر گردید پرداخت یارانه به خانوارها و بخش‌های مختلف اقتصادی در چارچوب این قانون و توسط سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، دولت مکلف است سی درصد خالص وجوه حاصل از اجرای این قانون را برای پرداخت کمک‌های بلاعوض یا یارانه سود تسهیلات یا وجوه اداره شده برای اجرای موارد زیر هزینه کند:

- الف- بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف که توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط معرفی می‌شود
- ب- اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی، آب و توسعه تولید برق از منابع تجدیدپذیر
- ج- جبران بخشی از زیان شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات آب و فاضلاب، برق، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها ناشی از اجرای این قانون
- د- گسترش و بهبود حمل و نقل عمومی در چهارچوب قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت و پرداخت حداکثر تا سقف اعتبارات ماده ۹ قانون مذکور
- ه- حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و صنعتی

و- حمایت از تولید نان صنعتی

ز- حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی

ح- توسعه خدمات الکترونیکی تعاملی با هدف حذف یا

کاهش رفت و آمدهای غیر ضرور.

سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها در سال ۱۳۹۰، از محل

ماده ۸ قانون مزبور در مجموع معادل ۹۵/۲ هزار میلیارد ریال

به بخش‌های تولیدی و خدماتی پرداخت کرده است. براساس

گزارش ارائه شده توسط سازمان مزبور، در سال ۱۳۹۰

سهم بخش کشاورزی از کل یارانه پرداختی به بخش‌های مختلف

تولیدی و خدماتی ۱۸/۵ درصد بود. مجموع یارانه پرداختی

بابت «مابه‌التفاوت سهمیه حامل‌های انرژی بخش کشاورزی و

شیلات بابت گازوئیل» با سهم ۱۰/۱ درصد و یارانه نهاده‌های

کشاورزی با سهم ۶/۳ درصد، ۱۵/۶ هزار میلیارد ریال از کل

۹۵/۲ هزار میلیارد ریال یارانه پرداختی از محل ماده ۸ قانون

مزبور به بخش‌های مختلف تولیدی و خدماتی را به خود

اختصاص داد.

جدول ۳-۷- مصارف ماده ۸ قانون هدفمندسازی

(میلیارد ریال-درصد) یارانه‌ها در بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۰

مبلغ	سهم از کل	
۱۰۰۰	۱/۱	حمایت از دامداران تولیدکننده شیر
۶۰۰	۶/۳	یارانه نهاده کشاورزی
۱۰۰۰	۱/۱	پرداخت یارانه شیر به کارخانجات فرآوری‌کننده شیر
۴۵/۷	۰/۰۵	صندوق بیمه کشاورزی
۹۰۰۸	۹/۵	مابه‌التفاوت سهمیه حامل‌های انرژی بخش کشاورزی بابت گازوئیل
۵۸۴	۰/۶	مابه‌التفاوت سهمیه حامل‌های انرژی بخش شیلات بابت گازوئیل
۱۷۶۳۸	۱۸/۵	جمع مصارف بخش کشاورزی
۹۵۲۲۸	۱۰۰/۰	کل مصارف ماده ۸

ماخذ: سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها

در سال ۱۳۹۰، توزیع کود شیمیایی توسط دولت با

۴۰/۶ درصد کاهش نسبت به سال گذشته به ۱۶۰۴ هزار تن

رسید. اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها در کاهش توزیع انواع

کود شیمیایی یارانه‌ای بین کشاورزان موثر بوده است. در این

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

بودجه کل کشور (۳۵/۹ هزار میلیارد ریال)، ۸۹/۹ درصد تحقق یافت.

اعتبارات پرداخت شده بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ۶/۸ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل ۸۰/۲ درصد افزایش داشت. در این سال برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی با سهم ۳۹/۷ درصدی، بیشترین سهم از اعتبارات فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» را به خود اختصاص داد.

اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه منابع آب در سال ۱۳۹۰ با ۴۰/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۲۵/۵ هزار میلیارد ریال رسید. برنامه تامین و عرضه آب (شامل طرح‌های مختلف سدسازی، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و آبرسانی به شهرها و صنایع در سطح کشور) همانند سال‌های گذشته از بیشترین سهم به میزان ۷۱/۱ درصد برخوردار بود.

سال ۳/۶ هزار تن انواع سموم دفع آفات نباتی و ۶۹/۹ هزار تن انواع بذر نیز در اختیار کشاورزان قرار گرفت که نسبت به سال ۱۳۸۹ به ترتیب ۹/۴ درصد افزایش و ۲۲/۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین، دولت جهت توزیع نهاده‌های فوق به صورت یارانه‌ای در سال ۱۳۹۰ مجموعاً مبلغ ۴/۸ هزار میلیارد ریال اعتبار تخصیص داده و به شرکت خدمات حمایتی کشاورزی پرداخت کرده است که نسبت به سال قبل ۲/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۳-۶- سرمایه‌گذاری دولت

مطابق آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی، در سال ۱۳۹۰ عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی دولت برای توسعه «کشاورزی و منابع طبیعی» و «منابع آب» ۳۲/۳ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال گذشته ۴۷/۱ درصد افزایش داشت. بدین ترتیب، از مجموع رقم مصوب اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مزبور در قانون

(میلیارد ریال) جدول ۳-۸- عملکرد اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه «کشاورزی و منابع طبیعی» و «منابع آب»

سهم (درصد)	سال		درصد تغییر	۱۳۹۰	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰		مبلغ مصوب	درصد تحقق
کشاورزی و منابع طبیعی	۱۷/۱	۶۷۸۵/۶	۸۰/۲	۸۴۳۱/۶	۸۰/۵
منابع آب	۸۲/۹	۲۵۵۲۴/۸	۴۰/۳	۲۷۵۱۴/۵	۹۲/۸
کل	۱۰۰/۰	۳۲۳۱۰/۳	۴۷/۱	۳۵۹۴۶/۱	۸۹/۹

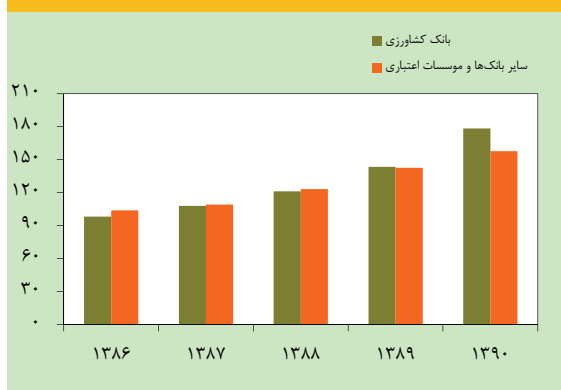
ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی و قوانین بودجه سال‌های مختلف

۳-۷- تسهیلات بانکی

در پایان سال ۱۳۹۰، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش‌های دولتی و غیردولتی کشاورزی با ۱۷/۱ درصد رشد نسبت به پایان سال قبل به ۳۳۸/۳ هزار میلیارد ریال بالغ شد. از این میزان، سهم مانده تسهیلات بخش غیردولتی ۹۹/۴ درصد بود.

در پایان اسفند ماه ۱۳۹۰، مانده تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به بخش غیردولتی کشاورزی به ۱۷۸/۵ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال قبل ۲۴/۴ درصد افزایش داشت.

نمودار ۳-۴- مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیردولتی کشاورزی (هزار میلیارد ریال)

حدود ۵۳/۱ درصد بود که در مقایسه با سهم مزبور در سال ۱۳۸۹، ۳/۱ واحد درصد افزایش داشت.

در سال مورد بررسی، سهم بانک کشاورزی از کل مانده تسهیلات اعطایی به بخش دولتی و غیردولتی کشاورزی

جدول ۳-۹- مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش غیردولتی و دولتی کشاورزی (۱) (میلیارد ریال)

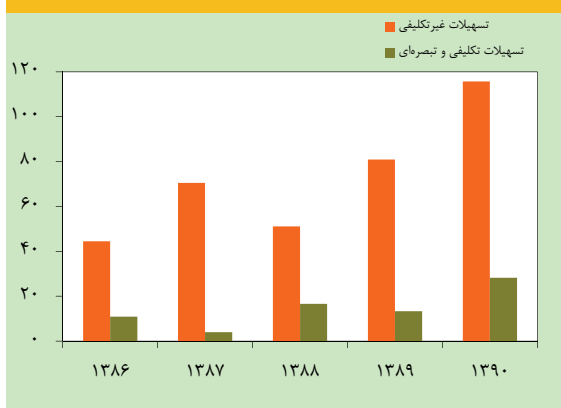
سهم (درصد)	درصد تغییر		پایان سال		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	
۹۹/۴	۹۹/۰	۱۷/۵	۳۳۶۲۲۵/۰	۲۸۶۰۷۷/۶	بخش غیردولتی
۵۲/۸	۴۹/۷	۲۴/۴	۱۷۸۵۲۷/۰	۱۴۳۴۸۶/۵	بانک کشاورزی
۴۶/۶	۴۹/۳	۱۰/۶	۱۵۷۶۹۸/۰	۱۴۲۵۹۱/۱	سایر بانکها و موسسات اعتباری
۰/۶	۱/۰	-۲۸/۳	۲۰۵۳/۷	۲۸۶۲/۴	بخش دولتی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۷/۱	۳۳۸۲۷۸/۷	۲۸۸۹۴۰/۰	جمع کل

۱- بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی می باشد.

فعالیتها نسبت به سال قبل افزایش یافت. بیشترین افزایش به ترتیب به میزان ۱۳۱/۰ و ۷۲/۹ درصد مربوط به سرفصلهای «صنایع و خدمات کشاورزی» و «شیلات و آبزیان» بود. طی همین سال، تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به سایر بخشها (شامل صنایع خارج از بخش کشاورزی و خدمات بازرگانی) با کاهش ۴۴/۹ درصدی در مقایسه با سال قبل به ۶ درصد از کل تسهیلات اعطایی در پایان سال ۱۳۹۰ تقلیل یافت.

بانک کشاورزی در سال ۱۳۹۰ در مجموع حدود ۱۴۳/۹ هزار میلیارد ریال در قالب تسهیلات غیرتکلیفی، تکلیفی و «وجوه اداره شده و قراردادهای پرداخت نمود که ۵۲/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت. از کل تسهیلات پرداختی توسط بانک کشاورزی ۸۰/۴ درصد (۱۱۶ هزار میلیارد ریال) در قالب تسهیلات غیرتکلیفی و ۱۹/۶ درصد در قالب تسهیلات تکلیفی و «وجوه اداره شده و قراردادهای پرداخت شد. سهم تسهیلات غیرتکلیفی از کل تسهیلات پرداختی در سال ۱۳۸۹ معادل ۸۵/۹ درصد بود که نشان دهنده کاهش سهم تسهیلات غیرتکلیفی در عملکرد بانک کشاورزی می باشد.

نمودار ۳-۵- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی (هزار میلیارد ریال)

بررسی تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت‌زمان بازپرداخت نشان می‌دهد که تسهیلات اعطایی بلندمدت با ۸/۲ درصد کاهش، سهم محدود ۱/۹ درصدی از کل تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی را به خود اختصاص داد. در مقابل، تسهیلات با بازپرداخت کوتاه‌مدت بیشترین سهم (۶۳/۶ درصد) را به خود اختصاص داد.

ترکیب تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی برحسب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۰ نشان دهنده سهم بالای عقد مشارکت مدنی در میان سایر عقود است. در این سال حدود ۵۸/۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات در قالب عقد مشارکت مدنی پرداخت شد که ۴۰/۰ درصد از کل تسهیلات را به خود اختصاص داد و نسبت به مبلغ تسهیلات پرداختی در سال ۱۳۸۹، ۳۹/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد.

بررسی ترکیب تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی از نظر نوع مصرف نشان می‌دهد که پرداخت‌های بانک بابت فعالیت «صنایع و خدمات کشاورزی» بالاترین سهم (۳۷/۰ درصد) از کل تسهیلات را به خود اختصاص داد و با ۱۳۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۵۳ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد گزارش، تسهیلات پرداختی توسط بانک کشاورزی در همه

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

(میلیارد ریال)

جدول ۳-۱۰- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت زمان بازپرداخت

	سهام (درصد)		درصد تغییر	سال	
	۱۳۹۰	۱۳۸۹		۱۳۹۰	۱۳۸۹
کوتاه مدت	۶۳/۶	۷۳/۴	۳۲/۲	۹۱۵۱۰/۷	۶۹۲۱۵/۰
میان مدت	۳۴/۵	۲۳/۴	۱۲۵/۰	۴۹۶۲۵/۷	۲۲۰۵۴/۶
بلند مدت	۱/۹	۳/۱	-۸/۲	۲۷۲۴/۲	۲۹۶۸/۰
کل	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۵۲/۷	۱۴۳۸۶۰/۶	۹۴۲۳۷/۶

ماخذ: بانک کشاورزی

۳-۸- بیمه محصولات کشاورزی

با توجه به ماهیت زیان‌ده بودن این صندوق، همواره بخش عمده‌ای از غرامت پرداختی از محل یارانه‌های دولتی تامین می‌شود. سهم یارانه‌های دولتی از کل غرامت پرداختی طی سال‌های ۹۰-۱۳۸۴ به طور متوسط حدود ۷۷ درصد بوده است و تنها ۲۳ درصد از محل حق بیمه دریافتی از کشاورزان تامین شده است.

مجموع خسارت پرداختی توسط صندوق بیمه کشاورزی

به فعالیت‌های مختلف بخش کشاورزی در سال زراعی

۹۰-۱۳۸۹ حدود ۱۰/۲ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با

سال زراعی قبل ۷۶/۹ درصد افزایش یافت.

جدول ۳-۱۱- عملکرد صندوق بیمه کشاورزی

بخش	سطح بیمه شده		سطح خسارت دیده		خسارت پرداختی (میلیارد ریال)	
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	درصد تغییر	۱۳۹۰	۱۳۸۹	درصد تغییر
زراعت (هزار هکتار)	۴۲۱۴	۵۶۴۴	۳۳/۹	۲۲۴۹	۳۸۱۶	۶۹/۷
باغات (هزار هکتار)	۴۲۷	۴۹۶	۱۶/۲	۳۱۴	۴۰۴	۲۸/۵
دام (هزار واحد دامی)	۹۹۸۹	۱۲۷۷۳	۲۷/۹	۱۰۱۲	۷۱۶	-۲۹/۳
طیور (میلیون قطعه)	۵۹۴	۸۶۱	۴۵/۰	۲۸۵	۱۱۶	-۵۹/۹
آبزیان (هزار متر مربع)	۳۹۴۶۵	۵۵۱۷۱	۳۹/۸	۴۶۴۴	۹۰۵۱	۹۴/۹
منابع طبیعی (هزار هکتار)	۳۰۹۰	۳۰۱۴	-۲/۵	۱۷۷۸	۱۴۱۸	-۲۰/۳
جمع کل	-	-	-	-	-	-

ماخذ: صندوق بیمه کشاورزی

جدول ۳-۱۲- اراضی زراعی و باغی بیمه شده و خسارت پرداخت شده به کشاورزان

	سطح اراضی بیمه شده (هزار هکتار)		خسارت پرداختی (میلیارد ریال)		سطح اراضی خسارت دیده (هزار هکتار)	
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹
گندم	۲۹۸۰	۴۳۶۲	۱۵۵۴	۳۳۳۲	۳۰۵۰	۱۶۷۴
برنج	۱۵۹	۱۲۶	۱۳۷	۳۱۹	۷۴	۴۹
جو	۵۵۸	۶۶۹	۲۳۳	۴۰۳	۴۹۶	۳۱۱
چغندر قند	۷۱	۶۵	۳۴	۶۱	۲۰	۱۶
کلزا	۷۰	۶۱	۳۹	۳۸	۲۸	۴۰
پسته	۹۰	۹۹	۲۵۲	۴۱۹	۱۰۳	۶۳
سایر	۷۱۳	۷۵۸	۱۷۲۲	۲۶۹۵	۴۴۸	۴۱۱
جمع	۴۶۴۱	۶۱۴۰	۳۹۷۱	۷۱۶۸	۲۵۶۳	۴۲۲۰

ماخذ: صندوق بیمه کشاورزی

در سال ۱۳۹۰، میزان تسهیلات پرداختی توسط شرکت‌های تعاونی روستایی، زنان و کشاورزی و همچنین اتحادیه‌های مرتبط به ترتیب ۱۵۰ و ۱۷۸ میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل به ترتیب به میزان ۵۳/۲ درصد کاهش و ۷۴/۶ درصد افزایش یافت.

جدول ۳-۱۳- وضعیت شرکت‌ها و اتحادیه‌های

تعاونی روستایی، زنان و کشاورزی

شرکت‌ها	سال		درصد تغییر
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	
تعداد	۵۲۸۱	۵۱۶۴	-۲/۲
تعداد اعضا(هزار نفر)	۵۶۳۲	۵۵۸۳	-۰/۷
میزان سرمایه(میلیارد ریال)	۲۱۶۵	۲۳۴۶	۸/۴
میزان تسهیلات پرداختی(میلیارد ریال)(۱)	۳۲۰	۱۵۰	-۵۳/۲
اتحادیه‌ها			
تعداد	۳۹۳	۴۴۷	۱۳/۷
تعداد شرکت‌های عضو	۴۰۶۳	۳۹۲۶	-۳/۴
میزان سرمایه(میلیارد ریال)	۳۹۰	۵۳۳	۳۶/۵
میزان تسهیلات پرداختی(میلیارد ریال)(۱)	۱۰۲	۱۷۸	۷۴/۶

ماخذ: سازمان مرکزی تعاون روستایی

۱- ارقام این دو شاخص مربوط به عملکرد سالانه می‌باشد و سایر متغیرها عملکرد جمعی تا پایان مقطع را گزارش می‌نماید.

۳-۱۰- بازرگانی خارجی در بخش کشاورزی

۳-۱۰-۱- صادرات

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۰ مقدار ۳/۷ میلیون تن انواع کالای کشاورزی به ارزش ۵/۵ میلیارد دلار به خارج از کشور صادر شد که نسبت به سال قبل از لحاظ وزن ۱۳/۳ درصد کاهش و به لحاظ ارزش ۳/۸ درصد افزایش یافت. در این سال صادرات کالاهای کشاورزی ۵/۶ درصد از وزن و ۱۶/۴ درصد از ارزش کل صادرات گمرکی کشور را به خود اختصاص داد.

در سال مورد بررسی، گروه محصولات باغی و زراعی به ترتیب ۷۰/۷ و ۶۱/۱ درصد از کل صادرات کشاورزی را برحسب وزن و ارزش به خود اختصاص داد.

براساس گزارش صندوق بیمه محصولات کشاورزی، در سال زراعی ۹۰-۱۳۸۹، حدود ۶/۱ میلیون هکتار از اراضی زیر کشت ۶۰ محصول زراعی و باغی در برابر زیان‌های ناشی از عوامل قهری و طبیعی تحت پوشش بیمه این صندوق قرار گرفت؛ وسعت اراضی تحت پوشش نسبت به سال قبل ۳۲/۳ درصد افزایش داشت. از مجموع اراضی زراعی و باغی بیمه شده، حدود ۴/۲ میلیون هکتار دچار خسارت شد و صندوق بیمه بابت آن ۷/۲ هزار میلیارد ریال غرامت پرداخت نمود که در مقایسه با سال قبل ۸۰/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۳-۹- عملکرد شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی روستایی،

زنان و کشاورزی

براساس گزارش سازمان مرکزی تعاون روستایی، تا پایان سال ۱۳۹۰ در مجموع تعداد ۵۱۶۴ شرکت تعاونی روستایی، زنان و کشاورزی در کشور فعال بودند. تا پایان این سال شرکت‌های مزبور ۵/۶ میلیون نفر از روستاییان را تحت پوشش خود قرار دادند که از نظر تعداد و اعضا در مقایسه با پایان سال قبل به ترتیب ۲/۲ و ۰/۷ درصد کاهش یافت.

در پایان سال ۱۳۹۰، تعداد اتحادیه‌های روستایی و کشاورزی شهرستان به ۴۴۷ و تعداد شرکت‌های عضو نیز به ۳۹۲۶ رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل به ترتیب ۱۳/۷ درصد افزایش و ۳/۴ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال مورد بررسی، شبکه تعاونی‌های روستایی حدود ۱۹۷ هزار تن انواع محصولات کشاورزی را با قیمت‌های تضمینی و ۲/۳ میلیون تن را با قیمت‌های توافقی خریداری کردند که در مقایسه با عملکرد سال قبل به ترتیب با ۸۷/۷ درصد کاهش و ۷۹/۸ درصد افزایش مواجه بود.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

(ارزش: میلیون دلار)

جدول ۳-۱۴- صادرات محصولات کشاورزی

(وزن: هزار تن)

درصد تغییر	۱۳۹۰		۱۳۸۹		
	ارزش	وزن	ارزش	وزن	
وزن					
۴۹/۸-	۱۳/۴	۵۳	۲۲۸	۱۰۶	دام و طیور(۱)
۳۴/۳	۴۰/۱	۵۵	۲۰۷	۴۱	شیلات
۲۰/۳-	۵/۸-	۲۶۲۹	۳۳۸۰	۳۲۹۸	محصولات زراعی و باغی
۱۶/۴	۲۳/۶	۹۸۱	۱۷۱۵	۸۴۲	فراآورده‌های غذایی
۱۳/۳-	۳/۸	۳۷۱۸	۵۵۳۱	۴۲۸۸	کل صادرات کشاورزی
۱/۵-	۳/۷-	۵/۶	۱۶/۴	۷/۱	سهام بخش کشاورزی از کل صادرات غیرنفتی(۲)

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- شامل ارقام صادرات دارویی مرتبط با بخش کشاورزی می‌باشد.

۲- تغییرات برحسب واحد درصد می‌باشد.

۷۷۰ دلار بود که نسبت به رقم مشابه سال گذشته ۲۴/۰ درصد

۳-۱۰-۲- واردات

افزایش داشت.

واردات گندم در سال ۱۳۹۰ معادل ۲۸۲ هزار تن بود که در مقایسه با سال قبل از نظر وزن و ارزش به ترتیب ۶۷/۵ و ۵۳/۳ درصد کاهش یافت. طی همین سال، وزن و ارزش واردات جو به ترتیب با ۲۰۴/۱ و ۴۰۳/۶ درصد افزایش، بیشترین رشد را در بین محصولات عمده زراعی داشت.

مطابق آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۰

حدود ۱۳/۰ میلیون تن محصولات مختلف کشاورزی به ارزش ۱۰/۰ میلیارد دلار وارد کشور شد که در مقایسه با سال قبل از نظر وزن ۱۳/۳ درصد کاهش و از نظر ارزش ۷/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. واردات کالاهای مذکور ۱۶/۱ درصد از ارزش و ۳۳/۷ درصد از وزن کل کالاهای وارداتی به کشور را تشکیل می‌دهد. میانگین ارزش هر تن کالای کشاورزی وارداتی

(ارزش: میلیون دلار)

جدول ۳-۱۵- واردات محصولات کشاورزی

(وزن: هزار تن)

درصد تغییر	۱۳۹۰		۱۳۸۹		
	ارزش	وزن	ارزش	وزن	
وزن					
۱۱/۸-	۲/۴-	۲۳۷	۱۱۰۹	۲۶۸	دام و طیور(۱)
۲۵/۳-	۱۹/۱-	۵۶	۶۱	۷۵	شیلات
۱۱/۱-	۹/۳	۹۸۰۶	۵۵۷۳	۱۱۰۲۷	محصولات زراعی و باغی
۲۰/۰-	۸/۹	۲۸۵۰	۳۲۲۸	۳۵۶۱	فراآورده‌های غذایی
۱۳/۳-	۷/۵	۱۲۹۴۹	۹۹۷۱	۱۴۹۳۳	کل واردات کشاورزی
۰/۸	۱/۷	۳۳/۷	۱۶/۱	۳۲/۹	سهام بخش کشاورزی از کل واردات(درصد)(۲)

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- شامل ارقام واردات دارویی مرتبط با بخش کشاورزی می‌باشد.

۲- تغییرات این سرفصل برحسب واحد درصد می‌باشد.

جدول ۳-۱۶- تراز بازرگانی محصولات کشاورزی (میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۷/۵	۹۹۷۱	۹۲۷۳	واردات
۳/۸	۵۵۳۱	۵۳۲۶	صادرات
۱۲/۵	۴۴۴۰	۳۹۴۸	کسری تراز بازرگانی

تحولات بخش کشاورزی در حوزه تولید و تجارت

خارجی کشاورزی سبب شد که کسری تراز بازرگانی این بخش

با ۱۲/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به حدود ۴/۴ میلیارد

دلار در سال ۱۳۹۰ افزایش یابد.

فصل ۳ کشاورزی

(دلار/تن) جدول ۳-۱۷- وضعیت رابطه مبادله بخش کشاورزی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۱۹/۸	۱۴۸۸	۱۲۴۲	ارزش صادراتی
۲۴/۰	۷۷۰	۶۲۱	ارزش وارداتی
-۳/۴	۱/۹۳	۲/۰۰	رابطه مبادله

متوسط ارزش هر تن محصول صادراتی بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۰ با ۱۹/۸ درصد افزایش به ۱۴۸۸ دلار رسید. با توجه به ترکیب واردات و صادرات بخش کشاورزی، رابطه مبادله این بخش از ۲/۰ در سال ۱۳۸۹ به ۱/۹۳ در سال ۱۳۹۰ کاهش یافت.